

Bakı Metropoliteni - 53

Metro tarixində xüsusi yer alan daha bir layihə uzun illər həll ediləməyən bir məsələ kimi "Nərimanov" elektrik deposunda sınaq yolunun istismara verilməsidir. Bu da metropolitenin öz bazasında istehsal edilən beton blokların tətbiqi ilə mümkün olub. Ümumiyyətlə, son illərdə "Nərimanov" elektrik deposu simasını tamamilə dəyişməklə yanaşı, mövcud istehsalat və istismar sahələrinin yeni tələblər səviyyəsində modernləşdirilməsi, texnoloji və infrastruktur yeniliklərinin tətbiqi ilə diqqət çəkir. Elektrik mühərriklərinin təmiri sexinin istifadəyə verilməsi elektrik avadanlıqlarının nəinki təmiri və qulluğu, onların inventarlaşdırılmasına, sistemli şəkildə düzgün istifadə edilməsinə imkan verir. Bundan əlavə, avtomobil qarajının əsaslı təmiri, yeni funksional yük həyətinin qurulması iş və texnoloji proseslərin maksimalaşdırılmasına şərait yaradır.

Metropolitəndə sərnişin təhlükəsizliyi və yüksək xidmət mədəniyyətinin təmin edilməsi gecə növbəsində aparılan işlərdən çox asılıdır. "Bakı Metropoliteni" QSC yaradıldıqdan sonra tunellərə qulluğu və təmiri həyata keçirən sahələrin modernləşdirilməsi, bu xüsusda yolun plan və profilə vəziyyətinə nəzarətə həyata keçirən avadanlıq və cihazların alınması, kompüter yoxlaması mexanizmlərinin tətbiqi, tunel geyiminin keyfiyyətinin yoxlanılması, xüsusi boyaq maddələrinin seçilməsi və onların ölkəmizdə istehsalı ilə məşğul olan müəssisələrin inkişafına da dəstək verən qarşılıqlı praktiki fəaliyyətin təmin olunması, yeni təsərrüfat qatlarının alınması və s. işlər xüsusi qeyd oluna bilər.

Enerji təchizatı sisteminin təkmilləşdirilməsi, gücləndirilməsi metronun fasiləsiz işinin əsas təminatlarından biridir. Son illər bu sahədə əsaslı yeniliklər edilib. Depo ərazisində qatların dartı qüvvəsini artıran, eləcə də oradakı istehsalat sahələrinin elektrik enerjisinə olan ehtiyacını tam şəkildə ödəmək üçün 2 yarımstansiya yenidən inşa olunaraq, ən müasir avadanlıqla təmin edilib. "Gənclik", "İçərişəhər", "Elmlər Akademiyası" və digər bir neçə yarımstansiyada təmir-yenilənmə işləri aparılıb. Amma əldə edilən ən böyük inqilabi yenilik metroda alternativ enerji mənbəyindən istifadə imkanlarının yaradılmasıdır.

Metronun sabit enerji təchizatı sistemində malik olmasına baxmayaraq, bəzi hallarda rayon, eləcə də ölkənin elektrik sisteminə yaranan problemlər yeraltı yollarda hərəkətin dayanmasına səbəb olub. Sonuncu dəfə belə hadisə 2018-ci il iyulun 3-də baş verdi. "Azərbaycan" İstilik Elektrik Stansiyasındakı qəza Bakının, eləcə də metronun normal fəaliyyətinə öz təsirini göstərdi. Elektrik enerjisinin qəfil kəsilməsi metronun texniki qurğularının, stansiya və tunellərdə qatların dayanmasına yol səbəb oldu. Stansiyalararası yol mənzillərində qalan qatardan sərnişinlər qəza işıqları altında təxliyə edildi. Ertesi gün ölkənin enerji sisteminə yaranmış vəziyyətlə əlaqədar müşavirədə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev metropolitenin enerji təminatı, fəvqəladə hallarda yeraltı nəqliyyatın ehtiyat elektrik təchizatı məsələsi ilə bağlı təkliflərin qısa müddətdə hazırlanması barədə tapşırıq verdi.

Qeyd edək ki, Bakı Metropoliteninin perspektiv inkişaf sxeminə uyğun olaraq, yeni xətlərin inşasında alternativ enerji təminatı məsələsi nəzərdə tutulub və hazırda yeni sahələrdə dizel-generatör stansiyaları tikilib. Onlar qatların tunellərdən stansiyaya çıxarılmasını, stansiya, tunel və vaqonların işıqlandırılmasını, bütün suxaric qurğularının, stansiya infrastrukturunun - ventilyatorların, eskalator, lift və travolatorların minimal enerji tələbini ödəyəcək.

Dövlət başçısı tərəfindən qarşıya qoyulan vəzifələrin icrası üzrə işlər kollektiv tərəfindən tətbiq edilən tədbirlər nəticəsində başlandı. "Bakı Metropoliteni" QSC müvafiq dövlət strukturları, o cümlədən ölkənin enerji sektorunun mütəxəssisləri ilə ətraflı müzakirələrdən sonra fəaliyyət istiqaməti müəyyən edildi. Metropolitenin enerji təminatının xüsusiyyətləri nəzərə alınmaqla fəvqəladə hallarda elektrik enerjisinə ehtiyacın yeni tikilən sahələrdə olduğu kimi, dizel elektrik stansiyaları vasitəsilə təmin edilməsi daha məqsəduşun hesab edildi. "Azərişiq" ASC-nin 10 ya-

Yeraltı şəhərin tarixində mühüm mərhələ

İnkişafın keşməkeşli yolları ilə yüksəlişə doğru

rimstansiyasında "Rolls-Royce Power Systems AG MTU" GmbH şirkətinin müxtəlif gücə malik 17 generatoru yerləşdirildi. Dizel-elektrik stansiyaları fəaliyyətə başlayana qədər baş verə biləcək fəvqəladə hallarda yeraltı qurultularının, kommunikasiya vasitələrinin - drenaj qurğularının, eskalatorların, ventilyatorların, rabitə vasitələrinin qidalanması muxtar enerji mənbələrindən - generatör stansiyalarından təmin olundu.

Fəvqəladə hallarda adi enerji keçirilən sınaqlardan sonra bütün xətlərdə əsas yoxlama, baş məşq aparıldı. Metropoliteni bütün kənar enerji mənbələrindən tam təcrid etməklə 4 saat ərzində keçirilən məşqlər zamanı qatların hərəkəti, stansiyaların və tunellərin işıqlandırılması, kommunikasiya vasitələrinin - drenaj qurğularının, eskalatorların, ventilyatorların, rabitə vasitələrinin qidalanması muxtar enerji mənbələrindən - generatör stansiyalarından təmin olundu.

Metroda xidmət mədəniyyətinin səviyyəsi xeyli dərəcədə stansiya və tunellərdə mikroiklim şəraitinin normativ göstəricilərinin təmin olunmasından asılıdır. Bakı

Metropoliteni tarixinin hazırkı mərhələsinin ilk günlərindən aparılan araşdırmalar bu sahədə müəyyən uğursuzluqların, nöqsanların olmasını aşkar etdi. Buna görə də avadanlıqlarının, ventilyatorların böyük bir hissəsinin istismar müddətinin başa çatmasına görə tələb olunan sərəmənin həsil olmaması, ventilyatorların iş rejiminin düzgün qurulmaması, hava axınında məhsuldarlığın təmin olunmaması kimi amillər daxil idi. İstismar müddəti başa çatmış ventilyatorların daha məhsul-

dar və səmərəli avadanlıqlarla əvəz edilməsi məqsədilə dünyanın aparıcı şirkətlərinin məhsullarının monitorinq aparıldı. Metropolitenin bütün tələblərinə uyğun olan avadanlıq alınması üçün Rusiyanın Artyomovsk şəhərində yerləşən "Ventprom" maşınqayırma zavodu ilə müqavilə imzalandı. Müqaviləyə görə istehsalçı ventilyatorları sifarişçinin texniki tələblərini nəzərə almaqla hazırlamalı idi. Hazır məhsullar zavod şəraitində sifarişçinin iştirakı ilə keçirilən hərtərəfli sınaqdan sonra qəbul edildi. Sınaq prosesində ventilyatorların bütün texniki parametrləri, idarəetmə lövhələri, nəzarət-məlumat vericilərinin "Bakı Metropoliteni" QSC-nin texniki tapşırıqlarına uyğunluğu yoxlanıldı. Yeni ventilyatorların rejimini 30 saniyə ərzində axından sovmaya və əksinə dəyişmək mümkündür. Bu işə təhlükəsizliyi artırılması, fəvqəladə hallarda bir rejimdən digərinə daha çevik keçid baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Hava axınının daha səmərəli və məhsuldar yayılmasına, həmçinin platforma səviyyəsinə birbaşa yönəlməsi məqsədilə

bu günə kimi metropolitəndə 17 ventilyator təzələndi. Ötən il 7, bu il isə daha 10 ventilyator alınmışdır. Hazırda alınmış ventilyatorların koronavirus pandemiyasının müvafiq tələblərinə ən ciddi şəkildə əməl olunmaqla quraşdırılması davam edir. Eyni zamanda təbii ventilyasiyanın imkanlarından da səmərəli istifadə etmək üçün müvafiq tədbirlər həyata keçirilib. Bununla da son iki ildə stansiyaların mikroiklim şəraitini normal tələblər çərçivəsinə salmaq mümkün olub və bəzi stansiyalarda havanın keyfiyyət göstəriciləri daha yüksəkdir.

Metronun normal fəaliyyətini təmin edən digər istehsalat sahələrində də əməyin təşkili və səmərəliliyin artırılması məqsədilə işlər görüldü. İstehsal sahələri təkmilləşdirilib, genişləndirilib, səmərəsiz sahələri, avadanlıqları yeniləri ilə əvəz edilib. Elektrik mühərriklərinin əsaslı təmir xidməti, depodakı təsərrüfat sahələrinin istilik təminatı üçün qazanxana, suvurma qurğusu istifadəyə verilib. İstilik xətləri üçün kollektor tikilib. Deponun özündə təmir-baxış qanovlarının təmiri davam edir və ən müasir tələblər səviyyəsinə çatdırılıb. Qanovların 825 voltluq elektrik şəbəkəsində yeni sistemin qurulması üzrə işlər sona çatmaq üzrədir.

Yeni xətlərin tikintisində bütün çətinliklərə baxmayaraq irəliləyişlər var. "Ənövşəyi xətt" üçüncü stansiyasında (şərti adı "B-3") artıq tamamlama işləri son mərhələyə qədər qoyub. Bu xəttin "Xocəsən" deposunda əsas obyektlərin tikintisində başlanılıb. Deponu "Avtovağzal" stansiyası ilə birləşdirən tunellərdə qazıntı işləri başa çatıb. Sağ tunelini yolu hazırdır, sol tunelə isə yol-tikinti işləri davam edir.

Bütün yeniliklər kadr potensialı olmadan həyata keçirilə bilməz. Yeni dövrün tələbləri, yeni texnologiyalar da öz şərtlərini dikte edir. Metropolitenə təlim və tədris prosesinə keyfiyyətə yeni baxış gətirilib. 2014-cü il sentyabrın 16-dan metropoliten tarixində ilk dəfə tədris mərkəzi fəaliyyətə başladı. 2019-cu ilin sonlarından isə mərkəz ən son texnoloji və tədris prosesi əsasında tamamilə yenidən qurulmuş binada fəaliyyətini davam etdirməyə başladı. Bu işə təlim və tədris prosesinin keyfiyyətini artırmaqla yanaşı, onun məzmunu, yanaşma, eləcə də proqram və vəsait bazasının yenilənməklə peşə bilikləri və bacarıqlarının artırılmasına, işə qəbul prosesinin yeni imkanlarından faydalanmağa şərait yaradı. Eyni zamanda tədris ocaqları ilə işgüzar münasibətlərə də yeni baxış gətirildi.

Bu xüsusda qeyd olunmalıdır ki, qatar maşinistini metropolitenin siması da adlandırılır. Aparıcı dünya təcrübəsi öyrənilməklə postsovet məkanında ilk dəfə məhz Bakıda metro qatlarının maşinistləri üçün bəzi iş rejimində keçirilib, işin keyfiyyəti və səmərəsi artırılıb. Bununla yanaşı, Bakı metropoliteni tarixində ilk dəfə maşinistlər yeni qayda ilə - yeni qatların idarə edilməsinin zəruri etdiyi tələblərə uyğun seçilib. 2018-ci ilin oktyabrında bu qayda ilə başlanmış ilk kursu uğurla başa vuran maşinistlər bir ildən də artıqdır ki, xətlərdə qatları peşəkarlıqla idarə edirlər. Kursu müvəffəqiyyətlə bitirənlər arasında Bakı Metropoliteni tarixinin ilk qadın maşinisti də var. Bu işlər davamlı aparılır və təkcə 2020-ci ildə iki belə kurs fəaliyyətə başlayıb. Pandemiya şəraitinin qaydaları nəzərə alınmaqla kurslardan biri uğurla başa çatdırılıb, digərində isə təlimlərə başlanılıb.

Metropolitəndə platforma növbətçisi üzrə yeni tipli kadr seçimi prosesi də ilk dəfə 2020-ci ildə tətbiq edilib və artıq təlimlərə start verilib. Bundan əlavə, xüsusi olaraq təcrübə mübadiləsi qaydası ilə yeni kadrların hazırlanması layihəsi də başlanılıb və pandemiya ilə mübarizənin müəyyən mənasız mərhələsində bu iş ali təhsil ocaqları ilə davam etdiriləcək.

Ümumən, bütün dünyanı bürüyən yeni koronavirus - COVID-19 pandemiyasının narahatlıqlarına, çətinliklərə rəğmən 2020-ci il Azərbaycan xalqının tarixində Böyük Qələbə ili kimi yazılacaq. Azərbaycan Prezidenti, Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyevin torpaqlarımızın azad olunması uğrunda illərlə həsrətə gözlədiyimiz əmrini şərfəli yerinə yetirən, Azərbaycanın haqq işi uğrunda döyüşən ordumuz bizi tezliklə böyük sevincə qovuşduracaq.

2020-ci il bizim üçün Böyük Qələbə ili olacaq.

Bəxtiyar ƏZİZLİ,
"Azərbaycan"